Не можеше да заспи, и да се събуди после на "Трамунтана". Този трик не му се отдаваше! Докато лежеше, си мислеше за това, което се беше случило. Стана му ясно, че по някаква страшна грешка е изхвърлен от своето в чуждо време. Нещо се беше изместило, съвсем незабележимо се беше изместило, но все пак достатъчно, за да попадне в някакво друго времеизмерение. Може би се касае за спукване на най-малките капиляри - някакъв мозъчен микроудар, кой знае? Може би остър пристъп на ХРОНОФОБИЯ - патологичен страх от времето? Във всеки случай, станал е иронич ен обрат във времето, една абсолютно цинична инверсия: спусна се под вода на седми август 1974 година, а изплува на съвсем същата дата през 1947! Същите цифри, подредени в две различни числа. Смешно. Това по някакъв начин доказва теориите за паралелизма на времето, което е незаличимо и неунищожимо, защото стои неподвижно в пространството: във всеки миг всички мигове заедно! Какво ги разделя? Някаква ципа ли? Звук или сън? Определен брой светлинни трептения ли? Съжали, че не беше слушал повнимателно Бруно Райх, докато го интервюираше в Дрезденската обсерватория онази година, когато целият свят беше в паника от приближаването на Халеевата комета. Професор Райх най- малко половин час излагаше директно пред камерата своята теория за времето, а той каза на момичето, което превеждаше (след снимките спа с нея), да не му превежда повече, защото цялата тази работа изобщо не го интересува. Мислеше си за това как да завърти главата на тази малка студентка по славянска филология, която очевидно му се възхищаваше, и чакаше Бруно Райх да свърши, за да му постави следващия въпрос. Както и останалите ре-

портьори, знаеше, разбира се, твърде малко за много неща, вместо да научи всичко за едно единствено, за онова, най-важното. Но каквото и да разделяше времето, той беше пробил бариерите му, без сам да знае как и защо, и сега е тук, посред четирийсет и седма година! Войната току-що е завършила и, ако всичко се развива по старата последователност, на него сега му предстои дълго измъкване от нищетата, объркана любов, след която щеше да остане неизмеримо отвращение, и онази, изключителната, истинската, заради която щеше да страда като грешен дявол.

Стори му се смешно това, че спокойно можеше да бъде баща на момчето, което играеше с неговия часовник. Баща на самия себе си? Глупости! Един от тях двамата беше излишен на този плаж, колкото и сериозно да се взимаха теоретичните постановки за относителността на времето и за паралелизма на времеизмеренията.

Всичко му говореше, че трябва бързо да действа, преди да е станало късно; че трябва на всяка цена да потърси изход от затрудненото положение - сигурно съществува някаква възможност да се върне и да открие своя екип? Ако не беше действал бързо, винаги на момента, кой знае какъв щеше да е сега, най-вероятно обикновен чиновник с две седмици годишен отпуск и седем дена отпуск "по семейни причини", затънал в йерархията на някоя търговска палата, където точно се знае кой на кого е шеф и господар. Беше успял, именно защото никога не изпускаше удобните случаи, дори и най- незначителните, които за другите не означаваха нищо, драпаше със зъби и нокти да се измъкне от властта на другите, напредваше сред първите, хвърляше се към неспасяемите топки, препускаше без дъх към своята цел...

Но професионалистът в него, онзи ловък и хитър гладиатор, който толкова години излизаше всяка неделя на телевизионната арена, подложен на опасности, сега беше приспан от това слънце и нежния шум на вълните. Дали сладката леност отлагаше завръщането му във времето, на което принадлежеше? Гризеше го съвестта, че още не е направил ни най-малко усилие да се върне. Помисли си, че ще трябва да напрегне мускули и ум, да удря силно главата си о камък или да се спусне под вода и после пак да изплува, да се напие като свиня (сигурно щеше да се намери изтрезнял в стаята си от 1974 г. ?) - но не направи нищо от всичко това; само лежеше, отдаден на фантазии, за пръв път неспособен за каквото и да било действие.

"Нима това не ни се случва всеки ден - мислеше си - сутрин, докато се бръснем пред огледалото, докато чакаме някого или по време на блажения полусън през следобедната почивка, когато всичко е възможно, всичко е на крачка пред нас, или в онези моменти, когато поднасяме към устата си лъжица супа, неочаквано се загледаме с блуждаещ поглед във времето (за други това е само празнота) и ето, тогава някой все ще ни сепне, някой все ще каже: "Ей, на кой свят си?" - и тозчас се връщаме сред лицата около масата, връщаме се в своите години, вмъкваме се на пръсти сред добре познатите ни стени като дребни крадци на време, в своя днешен живот и в своята кожа, от която за миг сме се изхлузили, за да се пошляем наоколо. Може би цялото заблуждение се дължи на това, че този път съм отишъл твърде далече? Това няма да ме учуди, тъй като всичко, което върша, довеждам до край, по-добре от останалите! Може би и неволно ми се е отдало да постигна това безумно, съвсем невъзможно нещо чрез свръхусилие: може би без да ща съм разместил времето, което се е затворило след мене и сега

трябва само да чакам някой близък и скъп да ми каже: "Ей, къде си? От пет минути ти говоря, а ти изобщо не ме чуваш!" - и лъжицата супа, която за миг е спряла на половината път, да тръгне отново и да намери устата ми - всичко отново да бъде наред, а аз - в хубавия апартамент, където всичко е тъй подредено, чисто и сигурно! Разбира се, че няма да съм безволев, ако още малко продължа тази непредвидена екскурзия в 1947 година. Кой знае каква полза ще извлека от нея, какви ценни сведения, които не могат да се открият в събраните годишнини на вестниците от онова време?"

Така целият случай се превърна за Нико Херцег в репортьорска задача, естествено с малко по-причудлив план от предишните му подвизи, но в края на краищата, не започна ли самият той през 1970 година една от най-успешните серии на югославската телевизия, чието заглавие, заимствано от Х. Дж. Уелс, беше "Машина на времето"? Монтаж от архивни кадри и изявления на очевидци, тази серия възбуждаше духовете цели петдесет и две седмици и му донесе куп международни награди.

Сега, когато отново възвърна професионалната си увереност, Херцег се почувства малко по-облекчено. Връщането си в 1974 година предостави по навик на всесилната телевизионна организация, за която няма неосъществими неща и където не познават думата "невъзможно"! Впрочем, това не е негова грижа, за тази работа се плаща на продуценти, организатори и други професионалисти. Явно, че няма да работи вместо тях! От друга страна, всяко снимане на море за хората от телевизията е чиста печалба, а този плаж наистина е приятен за къпане. Така Нико Херцег реши да проучи всичко, което би могло да се изследва. Започна от въздуха и от това как мирише морето. Очевидно, че освен

хората и разбира се модите, от 1947 година насам най-много се беше променил въздухът! Сравни онзи въздух, който вдишваше преди да се спусне под водата край Саплун, с този, който вдишва сега - каква разлика! Значи напълно оправдани са съмненията на много учени, че честите ядрени експлозии са създали атмосферен междуслой (да го наречем така), някакъв вид ципа или гъста мъгла, през която слънцето само наднича, без да успее напълно да проникне до земята и хората.

Въздухът от 1947 година беше горещ, но същевременно и свеж! Морето имаше вкус на сол и йод, а боровете миришеха на смола. През 1974 година вдишваме (т. е. вдишвахме! - поправи се Херцег) и безброй частици от смог - плодове на всеобщото замърсяване на атмосферата, водите, земята, животните, растенията и хората. Сега му стана ясно защо толкова често изпитваше безпричинна отпадналост! Задъхваше се случайно, сякаш го душаха, а ръцете му се потяха и го обземаше слабост, въпреки че беше спал цял ден. Специалистите мислеха, че се касае за банално повишаване на налягането, изследваха му обмяната на веществата, съмняваха се за рак и установяваха аноксия... Но ето, че това налягане изчезна след двайсетминутно гмурване през времето, щом отново пое от този лековит, упойващ въздух. Изпаренията, експлозиите и замърсяването значи били причината през по-голямата част от летните месеци да цари изтощителен задух. Естествено, дъждовете не донасяха облекчението, което хората жадно очакваха дни наред - маранята само увеличаваше напрежението, а влагата, която оставяше след себе си, ускоряваше гниенето на голямото бунище, в което живеехме, в което живеем. Херцег беше обзет от изследователска треска: във вестниците от 1947 година пишеше за конгреси, за нови книги, спортни рекорди и външна

политика - само за едно нещо никой не беше писал, тъй като то се подразбираше от само себе си: за това, което дишахме, за въздуха, нито дума! Пак беше отишъл по-далеч от останалата репортьорска тълпа, отново ще бъде пръв, отново най-добрият, още веднъж аутсайдер, който въпреки всички предвиждания, неочаквано побеждава на финала.

"Ще им докажа, че съм стар и опитен лисугер, ако ще из студията доста да се шушука, че съм бил изгубил първоначалната си свежест и че вече се повтарям - все още съм най-добрият или поне един от най-добрите репортьори, които могат да се купят на пазара! И все още съм в състояние на един канал да привлека вниманието на два милиона зрители, дори ако по друг в това време дават уестърн, все още не виждам кой може да ме смени в тази работа, още не виждам многообещаващите хлапаци, с които от години ме заплашват: къде са, щом е крайно време? Дори и на трийсет и седем години, все още съм млад и способен да запазя скъпоценната си лудост, да бъда чудак и същевременно хитрец, веселяк - смел младеж на летящ трапец и, тъкмо когато си помислят, че съм хвърлил топа, аз им се ухилвам от някой друг, съвсем неочакван ъгъл, намирам в най-обикновените неща още неизвестни обрати, копая в изоставените рудници, откъдето вече всички са избягали и, виж ти! - рудниците след това отново заработват, а в оживелите им шахти се настаняват редови надничари - онези, които се заселват на вече изследвани места, докато аз съм вече на точно противоположния край на улицата, клатя крака на някоя обикновена градинска ограда, а скоро тази ограда ще стане още невидяна сцена, тъй като ще поставя скрита камера в магазина отсреща и дни наред ще снимам тайно всички, които ще седнат на нея и всичко, което ще се случи между сутринта и

нощта, а други ще пътуват в това време чак до Нова Зеландия, за да снимат там обикновена туристическа картичка..."

Ето, случайността му подари чудесна тема, което е още едно доказателство, че той, Нико Херцег, е неуязвим и че винаги му стават на крака, независимо от това как го е очукал животът! Беше щастлив от този обрат, докато не си зададе безобидния въпрос: на кого ще разкаже за екскурзията си в 1947 година, когато все още беше далеч от решението как да се върне там, където това ще заинтригува някого.